

METSÄJÄTTI

ENNAKKOTEHTÄVÄT

1. *Metsäjätti* liikkuu kahdessa ajassa, nykyajassa ja päähenkilön lapsuus- ja nuoruusajassa 1980-luvulla.

a) Kokoa kymmenen kohdan listaksi asioita, jotka uskot kaikkien luokkakavereittesi muistavan lapsuudestanne ja nuoruudestanne 20 vuoden kuluttua. Ota listalle esimerkiksi musiikkikappaleita, pelejä, elokuvia, televisiosarjoja, nykYTEKNOLOGIAA, suosikkiruokia ja tyypillisiä vaatteita.

b) Kokoa "sukupolvimuistoistasi" kuvasivu ja tallenna se tulevaisuutta varten.

c) Tarkkaile esityksestä, mitä Pasin ja Jannen sukupolvikokemukset ovat.

2. *Metsäjätti* käsittelee yhdellä tasolla turvallisuutta ja turvattomuutta. Pohdi, mistä koostuu turvallisuus lapsen ja nuoren elämässä. Entä aikuisen?

3. Listaa suuryrityksiä Suomesta ja maailmalta. Minkä yritysten kanssa yksityishenkilöillä tai pienillä alueyhteisöillä napit ovat olleet vastakkain?

Mistä ristiriidat ovat johtuneet?

TARKKAILUTEHTÄVÄT

1. *Metsäjätin* keskeisenä miljööinä toimii Törmälä, kuvitteellinen pieni kunta, jossa suuri osa asukkaista saa elantonsa puuteollisuudesta. Miten miljöö tuodaan esiin Katri Renton lavastuksessa?
2. Osa *Metsäjätin* visuaalista ilmettä ovat projisoinnit, jotka on toteuttanut Pyry Hyttinen. Mitä projisoiduissa kuvissa on ja missä kohtauksissa niitä käytetään? Mitä lisäarvoa projisoinnit tuovat näytelmään?
3. Näytelmässä puhutaan paljon musiikista ja sitä myös kuullaan paljon. Millainen rooli ja merkitys musiikilla on näytelmän henkilöiden elämässä? Muuttuuko se vai säilyykö se samana, kun keskeiset henkilöt Pasi ja Janne kasvavat aikuisiksi?
4. Näytelmässä liikutaan kahdessa aikatasossa: Pasiin ja Jannen menneisyydessä sekä nykyajassa. Miten siirtymät ajassa osoitetaan katsojalle?
5. *Metsäjätti* kertoo Pasiin tarinan lapsuudesta aikuisuuteen, mutta se ei etene kronologisesti. Keskity tarkkailemaan Pasiin henkilöä ja

poimi hänen elämänsä tärkeät tapahtumat aikajanelle. Pohdi, miten nämä tapahtumat ovat vaikuttaneet hänen kehitykseensä.

6. Ota tarkastelusi kohteeksi jokin näytelmän henkilösuhde, esimerkiksi Pasi ja Janne, Pasi ja hänen vaimonsa tai Pasi ja hänen pomonsa.

- Miten henkilöt suhtautuvat toisiinsa alussa, entä lopussa?
- Millaisia odotuksia henkilöillä on toisiaan kohtaan?
- Millaisia käännteitä henkilöiden välisissä suhteissa on?

7. *Metsäjätissä* on useita henkilöitä mutta vain kolme näyttelijää.

Tarkkaile, miten tarinaan kuuluvat henkilöitä on tuotu näyttämölle.

8. Valitse tarkasteltavaksesi joku näyttelijöistä: Jani Karvinen, Pirjo Määttä tai Heikki Pitkänen. Miten hän suoriutuu rooleistaan?

9. Yhtenä *Metsäjätin* konkreettisena aiheena ovat irtisanomiset ja työttömyyden uhka. Mitä näytelmä kertoo työttömyydestä ja sen seurauksista?

10. Näytelmässä tapahtumia tarkastellaan Pasiin kautta. Pohdi, miksi juuri Pasi on hyvä näkökulmahenkilö aiheen tarkastelussa.

JÄLKIPUINTI

1. Pasi suostuu palaamaan kotipaikkakunnalleen YT-paperit salkussaan, vaikka oman perheensä kautta tietää, mitä irtisanotulle pahimmillaan voi seurata. Mikä saa hänet toimimaan niin? Mieti vastaavanlaisia tilanteita, joissa jotkin arvot, päämäärät tai vaikka uskonto saavat ihmisen toimimaan niin, että hän suostuu tekemään jotain, jonka seuraukset tietää mahdollisesti tuhoisiksi. Yritä keksiä kolme mahdollisimman erilaista esimerkkitalannetta. Ne voivat olla todellisia tai täysin keksittyjä.
2. Pasiin ja Jannen elämästä nostetaan esiin merkittäviä kohtia. Tee omasta elämästäsi vastaavanlainen kertomus. Poimi 12 kohtaa, joista toinen on syntymä. Mieti, mikä jo sitä edeltävä asia oli merkityksellinen tulevaisuutesi kannalta. Kuljeta itsesi omaan ikääsi saakka ja siitä edelleen nelikymmenvuotiaaksi. Mitkä valintasi ohjaavat tulevaisuuttasi? Huomaa, että Pasiin ja Jannen – niin kuin kaikkien todellistenkin ihmisten - elämässä on hallitsemattomia yllätystekijöitä. Voit nyt jättää ne pois laskuista tulevaisuuttasi

maalatessasi. Kirjoita 12 kappaleen pituinen ennuste ja säästä se nelikymmenvuotispäiväksesi.

3. Kolmannessa kohtauksessa Pasi ja hänen pomonsa Turo keskustelevat työttömistä.

TURO – No sellasta win-win tilannetta ei olekaan että ihan kaikki voittaa. Ne luottaa suhun, oman kylän poikaan. Go for it. Jos on pakko laittaa joku ulos, niin tehdään se tyylillä. Tehdään oikeesti hyvät irtisanomisehdot ja eläkejutskat.

PASI – Ei saatana. En mä *tohon* lähde, pettämään vanhoja kavereita. Potkimaan pihalle.

TURO – *kävelee Pasiin tuolin luo* Kuulepas nyt, Pasi. Tämä aika vaan on sellainen, että se on ajanut joidenkin ihmisten osaamisesta ohi. Se taas tarkoittaa irtisanomisia ja irtisanomiset tuppaa olemaan sellaisia, että niissä on työttömiä uhreina. *(istu alas!)* Mutta uhri, mieti sitä sanaa uhri, mitä sulle tulee mieleen?

PASI – Lammas.

TURO – Naulan kantaan. Ne on lampaita, uhrit. Uhrihan on vain sellainen, joka näkee itsensä uhrina. Ja ne uhraa itsensä yhteiselle hyvälle. *Turo alkaa pitää luentoa.*

TURO - Jos ajatellaan yhteiskuntaa noin niinku kokonaisuutena, niin pieni työttömien reservi tarvitaan aina, ja silloin työttömienkin pitäisi tajuta, että he ovat omalla panoksellaan mukailemassa talouskasvua. Pieni ihminen on *nimittäin* pirun tärkeä palanen. Yhtä tärkeä kuin me täällä, tai ei nyt ihan, mutta melkein, silleen kuvitteellisesti.

PASI – Sitä työtöntä varmaan lohduttaa tieto tärkeydestään, kun ei ole rahaa ruokaan.

TURO – No pitäis lohduttaa! Kato kun ne ulkoiset olosuhteet, ihan ykskaks, ne voi muuttua. Ja sit taas. Ihan suddenly. Kaikkia tarvitaan.

PASI – Eli eikun odottamaan vaan?

TURO – Just. Mut ei laakereilleen. Jokaisen työttömän velvollisuus tätä meidän yhteiskuntaa, oikeastaan koko globea kohtaan on käyttää se luppoaika mukautumiseen, itsensä kehittämiseen, ja ennen kaikkea

niiden pitäis pysyä kunnossa ja virkeänä, valmiina vastaamaan haasteeseen kun työmarkkinat tarvitsevat.

Työttömillä olis aikaa harjoitella juoksua ja muuta liikuntaa ja pitää itsensä kunnossa. Jos ne ei olis sellasia laiskoja paskiaisia, niin nehän pieksisi meidät maratonilla. Mihin aikaan sä vedit Tukholmassa? *Pasin luo*

PASI – Kolme kolkytkuus.

TURO – Ihan ok. Mä olin kymmenen minuuttia edellä. Mutta missä työttömät oli? Kotona makaamassa. Ihan hyvin ne voisi aktivoitua.

Jokainen työtön voi olla huoletta ja luottaa siihen, että markkinoiden näkymätön käsi ohjaa vakaasti meitä kaikkia. Mutta kannattaa muistaa, että aivan kaikkeen sekään ei pysty, ja siksi ennen kaikkea pysyä poissa jaloista silloin kun me tehdään työtä yhteiskunnan eteen. *Luento*

päättyy. Pasi on selannut samalla yhtiön suunnitelmaa Törmälän tehtaan tulevaisuudesta. Turon luo eteen.

Katso myös keskustelu irtisanotun työmotivaatiosta suomi24-palstalta:

<http://keskustelu.suomi24.fi/node/11032388>

Miten itse jatkaisit Pasin, Turon ja palstalle kirjoittaneiden keskustelua?

Mitä voisit kirjoittaa irtisanotulle? Kirjoittaisitko näytelmän nähtyäsi tai

romaanin luettuasi samoin kuin ennen sitä?

4. Lue irtisanotun rukous osoitteesta

http://www.evl.fi/kappeli/rukous/arjen_rukouksia/irtisanotunrukous.htm

|

Työkeskeisessä kulttuurissa irtisanominen herättää varmasti tunteen

siitä, että on ”hyödytön / tarpeeton / tuottamaton / vaatimuksiin

soveltumaton” ja aiheuttaa ”surua / vihaa / epävarmuutta / tuskaa”.

Romaanissa ja näytelmässä kohdataan monia muitakin tilanteita, joissa

mukana ovat suuret tunteet. Valitse niistä jokin ja kirjoita niin ikään

valitsemanasi henkilönä rukous, niksi, tekstiviesti, mielipidekirjoitus tai

muu sopivaksi katsomasi tekstilaji.

5. Näytelmässä monet yrittävät latistaa ja lannistaa erityisesti Jannea.

Miten se tapahtuu ja miten Janne reagoi? Voitte itse kokeilla ryhmän

vaikutusta ideoivan ihmisen olotilaan seuraavasti:

Käykää viiden henkilön ryhmiin ja sopikaa, kuka on A, B, C, D ja E.

Sopikaa tilanteesta, jossa toisensa tuntevilla on käytössään paljon rahaa

ja rahat pitäisi kuluttaa vuoden loppuun mennessä. Kyse voi olla

esimerkiksi luokkaretkikohteen valinnasta, koulun viihtyisyyden parantamisesta tai materiaalihankinnoista. Tarvittaessa voitte sopia, että rahaa on esimerkiksi 400 euroa jokaista opiskelijaa kohden. Henkilöt A, B, C, D ja E tekevät vuorollaan ehdotuksensa (joilla itse asiassa ei ole paljon väliä tässä harjoituksessa). Olennaista on se, miten toiset ohjataan reagoimaan ehdotukseen.

- Kun A tekee ehdotuksensa, muut katselevat pois, näpräilevät sormiaan tai hinkkaavat olematonta tahraa hihansuusta.
- Kun B tekee ehdotuksensa, kaikki innostuvat valtavasi ja kehuvat ideaa, mutta malttamattomina alkavat huutaa päälle omia parempia ideoitaan.
- Kun C tekee ehdotuksensa, toiset esittävät heti kritiikkiä, miksi ehdotus ei voi kuitenkaan toimia ja toteutua.
- Kun D tekee ehdotuksensa, muut tekevät pilaa hänen kustannuksellaan ja lyövät tilanteen läskiksi. He voivat esimerkiksi toistella hänen sanomisiaan vähättelevällä sävyllä, keksiä aiheesta vitsejä tai muistella jotakin tästä asiasta mieleen juolahtanutta juttua.
- Kun E tekee ehdotuksensa, muut vähättelevät häntä suoraan ihmisenä: toiminta ei voi onnistua, koska ehdotuksen on sanonut juuri tämä ihminen.

Ryhmissä käydään harjoituksen loppuksi keskustelu, jossa voidaan pohtia, miten tutuilta tilanteet tuntuivat, miltä tuntui olla ideoijan paikalla ja miltä ylipäätään koko ryhmän ilmapiiri tuntui.

Pohtikaa loppuksi, miten kuulijoiden tulisi viestiä, jotta ideansa kertonut voisi tuntea, että hänen ajatuksiaan arvostetaan.

6. Ohessa on tietoa irtisanomisista yleisesti (Suomen Kuvalehti) ja joistakin tapauksista erikseen. Tutustu artikkeleihin. Artikkelilinkkien perässä on sama luettelo irtisanottujen määrästä kuin näytelmän lopussa.
 - a. Oletko itse kotoisin joltain sellaiselta paikkakunnalta, jossa metsäteollisuus on viime vuosina lakkauttanut tai supistanut toimintojaan? Tunnetko ihmisiä sellaisilta paikkakunnilta? Oletko kuullut jonkun yksittäisen irtisanotun tarinan? Onko hän onnistunut saamaan uuden työpaikan? Miten hän suhtautui irtisanomiseensa?
 - b. Valitse jokin luettelon paikkakunnista. Suhteuta irtisanottujen määrä kaupungin tai kunnan väkilukuun. Mieti sitten, miten suuri merkitys yksittäisellä työnantajalla voi olla paikkakunnalla.

- c. Näytelmässä tuotiin esiin myös yritysten suhde tehdaspaikkakuntien kunnallispolitiikkaan ja päätöksentekoon. Oletko kuullut vastaavia tarinoita joltain paikkakunnalta?

SUOMEN KUVALEHTI - yleisesti

<http://suomenkuvalehti.fi/s/files/2011%20Uutisen%20kuvat/metsateollisuus2011.jpg>

ILTALEHTI – Rauma / Lappeenranta

http://www.iltalehti.fi/talous/2013040816871524_ta.shtml

YLE – Joensuu 2010

http://yle.fi/uutiset/upm_irtisanoo_43_joensuussa/5705861

KOUVOLAN SANOMAT – Inkeroinen 2013

<http://www.kouvolansanomat.fi/Online/2013/01/07/Inkeroisten+kartonkitehdas+irtisanoo+14+työntekijää/2013214980859/4>

TALOUSSANOMAT – Myllykoski 2011

<http://www.taloussanomat.fi/yritykset/2011/11/03/upm-myllykoski-kiinni-vuoden-loppuun-mennessa/201116133/12>

TEKNIikka&TALOUS - Vilppula

<http://www.tekniikkatalous.fi/metsa/metsa+group+irtisanoo+40+vilppulan+sahalta/a820636>

STORA ENSO

Irtisanotut

Varkaus 2006 - 150
Kemijärvi 2008 - 214
Hamina 2008 - 450
Anjala 2008 - 170
Varkaus 2008 - 50
Porvoo 2009 - 55
Imatra 2010 – 140
Inkeroinen 2013 - 20

UPM

Irtisanotut

Viiala 2004 - 171
Parkano 2004 - 66
Kuopio 2005 - 144
Voikkaa 2006 - 575
Keuruu 2007 - 70
Joutsa 2008 - 60
Luumäki 2008 - 50
Kajaani 2008 - 535
Valkeakoski 2008 - 166
Lahti 2009 – 110
Joensuu 2010 - 43
Myllykoski 2011 – 371
Rauma 2013 - 87
Lappeenranta 2013 - 50

METSÄ-BOTNIA

Irtisanotut

Kaskinen 2009 - Irtisanotut: 205

METSÄ GROUP

(Entinen M-REAL)

Irtisanotut

Tampere 2007 - 100

Tampere 2008 - 50

Jyväskylä 2008 - 80

Vilppula 2012 - 40

7. Kun romaania dramatisoidaan näyttämölle, joutuu romaanin rönsyilevää rakennetta karsimaan. Miika Nousiaisen *Metsäjäätistä* on esimerkiksi karsittu paljon tarinoita, jotka eivät suoraan liity Pasin tai Jannen elämään, mutta jotka taustoittavat osaltaan törmäläläistä identiteettiä. Ohessa on lyhyt katkelma romaanista. Miten dramatisoisit sen näyttämölle? Mieti erityisesti, mitkä kertovat osat muuttaisit dialogiksi ja miten kertomuksen jännite luodaan näyttämölle. Kiinnitä huomiota myös tyyli­lajivalintaan: haluatko korostaa tarinan koomisuutta vai ahdistavuutta. Kirjoittakaa ja esittäkää kohtaukset.

Kettusilla oli aikanaan koira, sellainen söpö spanieli, tai mikä lie, riippuvat korvat ja pitkä karva. Lemmikki yhdisti Kettusen perheen vaikeina hetkinä.

Eräänä päivänä perhe sai kuulla sokkiuutisia. Jorma-isän pitkittynyt nuha osoittautui koira-allergiaksi.

Koira luovutettiin kyynelsilmin toiseen kotiin. Ja kolmanteen. Se ei koskaan sopeutunut uusiin perheisiin, ulisi jatkuvasti ja paskoi sisään. Lopulta eläinlääkäri ehdotti sen lopettamista.

Kettusen pojat murtuivat ajatuksesta. Surevat lapset nähtyään Jorma ehdotti, että jospa hänet lopetetaan, koska eihän koira ollut tehnyt mitään väärin.

Vaikea sanoa miten tosissaan se sitä ehdotti, mutta lopulta lopetettavasta perheenjäsenestä äänestettiin.

Koira oli rakkaudessaan pyyteetön, kuten isäkin, mutta koira oli siinä mielessä suositumpi, ettei se ikinä pahoinpidellyt muita perheenjäseniä. Sillä perusteella isä äänesti itseään lopetettavaksi. Äänestys päättyi 3 - 2. Joku toinenkin perheenjäsen halusi eroon isästä.

Se oli hänelle pettymys, vaikka Jorma alkujaan oli valmis uhrautumaan lopetettavaksi. Ehkä se oletti antavansa ainoana äänen itselleen ja marttyyriydellään lunastavansa anteeksiannon. Perheeseen jäi kyräilevä ilmapiiri, ja yleensä se oli perheen äiti, joka sai maksaa parin mustelman suuruisen hinnan siitä toisesta äänestä.

